

Nr 16.

Ankom till riksdagens kansli den 31 maj 1946 kl. 3 em.

Andra kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande över motion om utredning angående en effektiv statlig kvalitetskontroll på saluförda varor och motion om utredning och förslag angående en teknisk och ekonomisk kontroll över den industriella produktionen.

I motion nr 134 har herr *Jansson* i Örebro m. fl. hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning för genomförande av en effektiv statlig kvalitetskontroll omfattande inom landet tillverkade samt också från utlandet importerade och på den svenska marknaden saluförda varor. I motion nr 381 har herr *Malmberg* i Stockholm m. fl. hemställt, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om en förutsättningslös utredning beträffande förekomsten inom industrien av sådana förfaringssätt, som utan berättigande skäl förkorta brukbarhetstiden för allmänt förekommande nyttigheter, liksom också förekomsten av underlåtenhet att taga i bruk kända tillverkningsmetoder eller uppfinningar av uppenbar betydelse för varuförsörjningen, samt att härefter framlägga de förslag till en teknisk och ekonomisk kontroll över den industriella produktionen, vartill utredningen må föranleda.

Utskottet har upptagit motionerna till samtidig behandling.

Utskottet har inbämtat yttranden över motionerna från institutet för folkhälsan, kommerskollegium, patent- och registreringsverket, hemmens forskningsinstitut, grossistförbundet, industriförbundet, Kooperativa förbundet (KF) och köpmannaförbundet.

Institutet för folkhälsan yttrar sig endast beträffande varor av direkt hygienisk betydelse. Institutet anser kvalitetskontroll vara av särskild betydelse för livsmedel och anför de bestämmelser, som redan finnas. För varor i slutna förpackningar förordas en utvidgad deklarationsskyldighet rörande innehållet. Även i övrigt förordas en utvidgad kontroll. Institutet förordar att de organ, som äga kännedom om förefintliga brister, verkställa utredning inom sitt område samt att en allmän översyn av den hygieniska lagstiftningen verkställas.

Kommerskollegium framhåller att bedömningen av saluförda varors kvalitet och prisernas skälighet försvåras i den mån tekniken utvecklats och varornas mångfald ökats samt omnämner de bestämmelser, som nu finnas. Kvalitetskontroll på importerade varor skulle verka hindrande för det internationella varuutbytet. Kollegium, som till sitt yttrande fogat yttranden från handelskammare och hantverks- och småindustriorganisationen, slutar med att avstyrka motionerna.

Patent- och registreringsverket redogör för gällande bestämmelser om patent och omnämner vissa pågående särskilda utredningar angående patent- och varumärkeslagstiftningen.

Hemmens forskningsinstitut anför i fråga om datumstämpling, att den beträffande en hel del livsmedelsförpackningar torde vara en fördel, och tillstyrker utredning på denna punkt. Divergerande meningar uppges råda angående varors märkning med tillverkares eller försäljares namn varför ytterligare utredning även på denna punkt anses önskvärd. Innehållsdeklarationer sägas understundom vara vilseledande, varför utredning tillstyrkes jämväl i fråga om i vilken utsträckning preparat utgörande blandningar av olika ingredienser skola föras med innehållsdeklaration. För allmän kvalitetskontroll och för åstadkommande av rimliga relationer mellan priser och kostnader på konsumtionsvaror bör översyn och eventuell skärpning av förefintlig lagstiftning företagas, men institutet anser att utredning om åstadkommande av ett bättre konsumentskydd och effektiviserad konsumentupplysning synes befogad. Institutets erfarenheter av samarbetet med tillverkarna ha varit goda, men då det endast gällt försöksverksamhet förordas en utredning. Institutet anför till slut, att kvaliteten hos konsumtionsvaror bör bedömas i samband med en bedömning av priset.

Grossistförbundet gendriver vissa i motion nr 381 gjorda påståenden samt gör vissa invändningar mot tanken på märkning av förpackningar med namn och datum samt omnämner åtgöranden från fabrikanternas sida på ifrågavarande område samt för att få fram kvalitetsnormer för varor, där kvalitetsgaranti måste anses påkallad. Vidare uppräknas en del varor, som redan äro underkastade kvalitetsskydd, men förbundet anser en allmän kvalitetsgaranti ogenomförbar, varför motionerna avstyrkas.

Industriförbundet framhåller, att det numera får anses uteslutet, att genomsnittskonsumenten skulle ha förutsättningar att på egen hand bilda sig en säker uppfattning om kvaliteten hos salubjudna varor. Förbundet erinrar vidare om att statsmakterna redan fastställt kvalitetsföreskrifter beträffande åtskilliga varor. På många områden ha motionärernas önskemål om fabrikantmärkning tillmötesgått på frivillig väg. Förbundet anför vidare, att begreppet kvalitet i hög grad är en funktion av priset och att kvaliteten ofta icke är objektivt bestämbar såsom i fråga om modevaror o. d. Ett statligt organ skulle härvidlag icke vara lämpligt forum. Svårigheterna böra emellertid kunna undgås genom frivillig samverkan mellan fabrikanter och representativa företrädare för konsumentintresset.

I övrigt innehåller yttrandet bemötanden av i motion nr 381 gjorda påståenden.

Förbundet avstyrker motionerna.

KF framhåller även konsumenternas svårigheter att rätt bedöma varornas kvalitet. Man bör emellertid icke tillgripa lagstiftning för att åstadkomma reformer, som bättre kunna genomföras på frivillighetens väg. I övrigt anföras vissa synpunkter på detaljspörsmål.

Köpmannaförbundet anser, att detaljisten numera ej har nämnvärt större möjligheter att bedöma en vara än konsumenten. Förbundet tillstyrker att förpackningar förses med producentens eller importörens namn men avstyrker datummärkning. Konkurrenten mellan producenterna borgar i övrigt för att kvaliteten uppehålls. Förbundet uppehåller sig i övrigt vid detaljfrågor och slutar med att avstyrka motionen.

Utskottet vill vidare omnämna, att tillfälle beretts utskottet att ta del av den kontroll över tillverkningen, som utövas vid Förenade yllefabrikerna i Norrköping.

Utskottet vill för sin del understryka vad som i de flesta yttranden framhåvts, att vår tids oerhörda mångfald av varor omöjliggör såväl för detaljisten som för konsumenten att med någon högre grad av säkerhet bedöma en varas kvalitet och den rätta relationen mellan denna och priset. I den mån det är praktiskt genomförbart skulle därför en å varan utsatt kvalitetsgaranti kunna bli av mycket stor praktisk betydelse för konsumenten vid hans val mellan olika varutyper.

Utskottet vill härmed ingalunda säga, att ansvarskännande fabrikanter icke redan nu nedlägga stor omsorg på att få fram bästa möjliga kvalitet hos en vara till ett visst pris. Tvärtom är det otvivelaktigt så, att tillverkningen på många områden och hos många producenter är underkastad en fortlöpande och noggrann kontroll ur kvalitetssynpunkt, vilket det är utskottet angeläget att framhålla. Därav följer emellertid icke alltid att konsumenten får vetskap om kvalitetsgraden. Utskottet finner det därför vara att förorda, om bestämmelser infördes, vilka i lämplig omfattning ålägga producenten att ange innehåll och sammansättning av i varje fall mera allmänt förekommande och i större utsträckning förbrukade varor. Olika regler böra givetvis därvid vara gällande för färdigförpackade varor och för andra samt för varor av olika slag.

Redan nu finnas bestämmelser på många områden, såsom i fråga om viktigare livsmedel, farmaceutiska preparat, skodon, elektrisk materiel, ädla metaller osv. Det synes därför utskottet icke orimligt, om jämförbara bestämmelser där så är möjligt införas för även andra viktigare varuslag. För livsmedlens del torde gällande kvalitetsföreskrifter komma att kompletteras i en blivande livsmedelsstadga men även andra varor böra uppmärksammas.

Utskottet vill gärna erkänna, att det på vissa områden knappast skulle låta sig praktiskt genomföra att genom statlig kontroll bedöma saluförda varors kvalitet såsom i fråga om modevaror och andra varor, där den individuella smaken kräver stort spelrum. På andra områden torde däremot forskning vid statliga institutioner eller med statligt stöd i samarbete med producenterna kunna förväntas leda till för konsumenterna gynnsamma resultat. Det gäller ju dock icke endast att nå resultat utan också att bibringa konsumenterna kunskap om vad som nåtts och vilka varor, som uppfylla erforderliga krav. Enligt utskottets mening bör en utredning bl. a. ta sikte på utformningen av ett lämpligt organ för upplysningsverksamhet.

Utskottet får alltså hemställa,

att andra kammaren för sin del måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning för genomförande av en effektiv kvalitetskontroll av på den svenska marknaden saluförda viktigare varor samt hur resultaten av dylik kontroll skola bringas till konsumenternas kännedom.

Stockholm den 23 maj 1946.

På utskottets vägnar:

IVAR JANSSON.

Närvarande: herrar *Jansson* i Kalix, *Jönsson* i Rossbol, *Fahlman**, *Swedberg*, *Johansson* i Kalmar, *Olsson* i Oskarshamn, *Ljungqvist*, *Malmberg* i Stockholm*, *Hansson* i Skegrie och *Johansson* i Torp.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Fahlman*, *Ljungqvist* och *Swedberg*, som ansett att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

Utskottet vill, liksom även kommerskollegium i sitt remissvar, framhålla, att bedömningen av saluförda varors kvalitet och prisernas skälighet försvårats i den mån tekniken utvecklats och varornas mångfald ökats. I och för sig måste det därför vara önskvärt, att ökad möjlighet — så långt detta är praktiskt genomförbart — beredes både konsumenter och detaljister att erhålla ledning vid bedömmande av olika varors kvalitet i jämförelse med de priser dessa varor betinga.

Vid utbyggandet av en kontroll av varukvaliteterna, är det emellertid angeläget, att kontrollåtgärderna *dels* icke komma att verka hämmande på produktionslivet, *dels* ej heller komma att menligt påverka vårt varuutbyte med utlandet. Risker för detta senare har för övrigt särskilt påpekats i kommerskollegiums avstyrkande utlåtande. Det kan starkt ifrågasättas om en *allmän* kvalitetskontroll av effektiv praktisk nytta överhuvud låter sig genomföra. Ett statligt organ, som vill spänna över hela detta verksamhetsfält, torde lätt svälla ut till ett omfattande ämbetsverk, vars verksamhet kan befaras få mer hämmande än gagnelig inverkan på företagsamheten i landet. I varje fall synes det utskottet att man på

detta område bör gå fram steg för steg. Därvid måste det vara angeläget att först och främst knyta an till åtgärder, som redan vidtagits. På många områden ha sålunda statsmakterna redan fastställt kvalitetsföreskrifter för åtskilliga varor. Något utredningsinitiativ från riksdagens sida synes icke behövt för ett fortskridande på denna väg. Utskottet vill vidare framhålla, att lagstiftning icke bör tillgripas för att åstadkomma åtgärder, som lika väl eller bättre kunna komma till stånd på frivillig väg. Såsom av remissvaren framgår ha kontrollåtgärder på frivillighetens väg redan i betydande utsträckning åvägabragts. Det synes utskottet, att frivilliga åtgärder innebära det effektivaste sättet att tillgodose de syftemål, som i motionerna avses. Därtill kommer, att det är utskottets övertygelse, att konkurrensen mellan producenterna i det långa loppet utgör den bästa borgen för att varukvaliteten hålles på en hög nivå.

Utskottet kan icke tillbakahålla sin förvåning över det misstroende, som särskilt i motionen nr 381 kommer till uttryck ifråga om kvalitetssträvandena inom svensk varuproduktion. Svensk vara är dock i allmänhet, även på utländska marknader, känd för sin höga kvalitet. Att motionärerna röra sig med överdrivna eller oriktiga omdömen är uppenbart och framgår också av remissutlåtandena. Det synes utskottet redan av denna anledning olämpligt att lägga motionärernas synpunkter till grund för ett utredningsyrkande.

Då utskottet alltså, *dels* utgår ifrån att de offentliga kontrollanordningar, som redan finnas, i mån av behov komma att ytterligare utbyggas, *dels* förutsätter att — i den utsträckning så befinnes praktiskt genomförbart — kontrollanordningar även framdeles komma att vidtagas på frivillighetens väg från det enskilda näringslivets sida, *dels* slutligen anser att konkurrensen olika producenter emellan i längden utgör det bästa kvalitetsbefrämjande medlet, kan utskottet icke finna den av motionärerna begärda utredningen motiverad.

Med hänvisning härtill hemställer sålunda utskottet,

att motionerna II: 134 och II: 381 ej måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.
